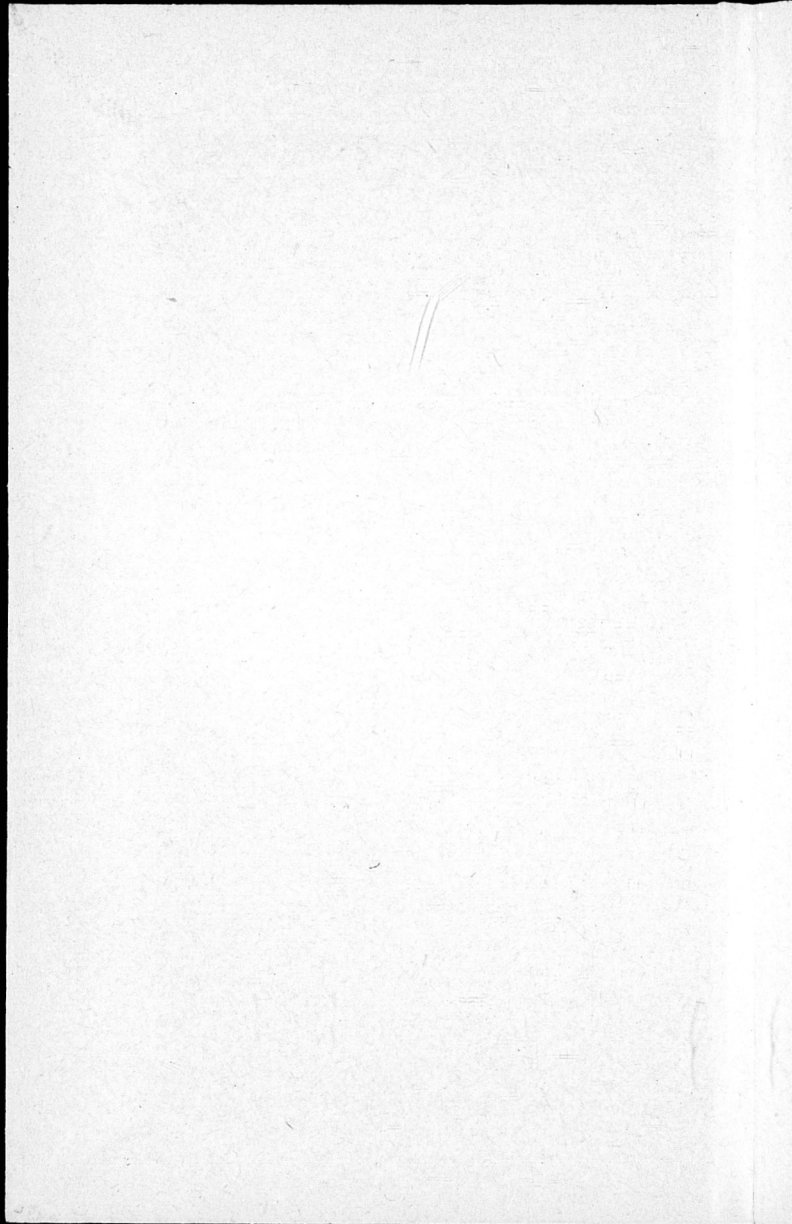
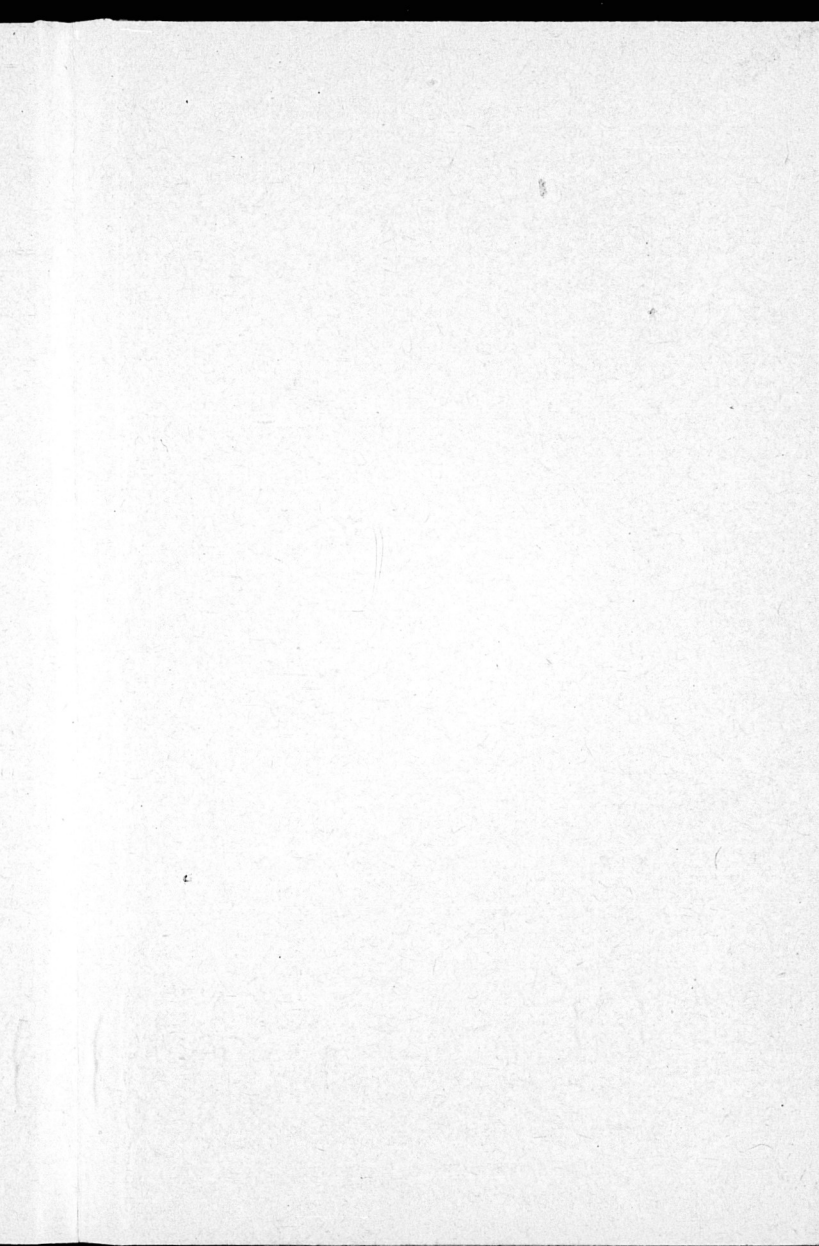

C
2742

RIJKSUNIVERSITEIT TE UTRECHT

2742 349 4

ye
8

d i
zo
w
bi
en
tj
bo
ve
zi
da

m
en
de
bi
en
m

w
lo
op
ac
k

C 2742

Verdrank van den Almanak
von Altona

4 C 2742

De genezing van de Schurft en ander
ongedierte.

Eene erflating van de veepest

De gelijkstelling van schurft met ongedierte zou voor eenige jaren, op weinige uitzonderingen na, algemeen opzien hebben verwekt. Thans is dat anders geworden, en weet bijna iedereen, dat het wezen van de schurft enkel bestaat in een mikroskopisch klein dierkje — de schurftmijt — dat de opperhuid doorboort en daaronder kanaaltjes vormt van ongeveer een halve ned. duim lengte, waarin het zijne eitjes legt, waaruit na tien tot veertien dagen wederom jonge mijten voortkomen.

De geliefkoosde verblijfplaatsen der schurftmijten zijn, bij het paard, den hals, de schoft en den staart; bij het schaap, den rug en onder de borst; bij het varken, de oksels en de binnenzijde der dijen; bij den hond, de oksels en den rug; bij de kat, de ooren en bij den mensch, de handen en voeten.

Door het boren van kanaaltjes of mijtgangen wordt de opperhuid daar van de eigenlijke huid losgemaakt en sterft af. Onder de afgestorvene opperhuid ontstaat eene uitzweeting van geelachtig vocht, dat in korrelige en schubbigge korsten verdroogt, welke later met het haar

of de wol afvallen. — Dit een en ander veroorzaakt een hevig jeuken, en, tengevolge daarvan, schuren, bijten of krabben, somtijds tot bloedens toe. — Hierdoor wordt de huid nog sterker ontstoken, verhardt en verdikt tot plooijen.

Vroeger beschouwde men de schurft als eene huidziekte, die zich door sterke jeukte en groote besmettelijkheid kenmerkte, en zocht de oorzaak en het wezen der ziekte in scherpte der vochten. Men meende den vijand niet dan met de meeste voorzigtigheid, niet bloot met uitwendige, maar vooral en bij voorkeur met inwendige middelen te moeten bestrijden, uit vrees, dat hij anders door de poriën van de huid naar binnen mogt ontvlugten, om daar de grootste verwoestingen aan te rigten.

Sedert men evenwel tot de wetenschap is gekomen, dat de wezenlijke oorzaak der schurft bestaat in de zich in de huid voortplantende wijfjes-schurftmijt, en bij mensch en dier de besmetting alleen moet worden gezocht in de overbrenging dezer mijt, of hare eijeren, van het eene ligchaam op het andere, heeft de geneeswijze eene groote verandering ondergaan. Inwendige middelen komen alleen nog te pas, wanneer de ziekte zulk eene groote uitbreiding heeft verkregen, dat de huid over eene groote oppervlakte met korsten is bedekt, en, in hare verrigting verstoord, kwaadsappigheid ten gevolge zou kunnen hebben. Overigens heeft de kuur enkel ten doel het vernietigen van de mijten en hare eijeren: want zonder mijten bestaat er geen schurft.

Dat men tot bereiking van dit doel, vooral bij dieren, menigmaal zijn heil zocht bij rat-

tenkruid, kwikmiddelen en dergelijke, is bekend; en dat langs dien weg menig dier van de schurft werd genezen, terwijl het stierf aan het vergiftige middel, is een natuurlijk gevolg. Wel is waar is men tegen de ziekte ook met een heirleger van min gevaarlijke middelen te velde getrokken; doch de billijkheid eischt de erkenning, dat het gevolg ook min zeker en maar al te dikwijls onvoldoende was. — Hoeveel schade daardoor, in het bijzonder aan de schapenhouderij, reeds is veroorzaakt, behoeft hier niet te worden aangewezen. Een middel derhalve, dat niet gevaarlijk en daarbij zeker in zijne werking is, mag te regt als eene belangrijke aanwinst voor den artsenijschat worden begroet. En de nadere kennis van zoodanig middel hebben wij te danken aan de veepest. — Het is het *carbolsuur*.

Toen in 1865 in *Engeland* de runderpest was uitgebroken, werd door de regering aldaar eene commissie benoemd, die op groote schaal proefnemingen in het werk heeft doen stellen omtrent de beste middelen tot vernietiging van de smetstof.

Het eerste streven was natuurlijk om den eigenlijken aard van de smetstof te leeren kennen, doch zonder gevolg, en men moest zich behelpen met de veronderstelling, dat zij in aard zou overeenkomen met die van sommige andere ziekten, waarvan men weet, dat zij daarbij kiemen van uiterst kleine diertjes of plantjes in het zieke ligchaam ontwikkelen en daarin voortwoekeren, en dat deze, zoo zij al niet het *wezen* der smetstof uitmaken, toch zeker als *draggers* daarvan moeten worden beschouwd.

Met de vernietiging van die bewerktuigde wezens hoopte men de vreeselijke ziekte te kunnen bestrijden en overwinnen.

Het is hier de plaats niet om den gang der proefnemingen omtrent dit punt in zijn geheel na te gaan. Voor ons oogenblikkelijk doel is het genoeg om te weten, dat zich daarbij het *carbolzuur* heeft doen kennen als eene zelfstandigheid, die, zelfs in kleine hoeveelheid, doodelijk is voor de kleinere planten- en dierenwereld, en bovendien het voordeel heeft van gemakkelijk in de aanwending, niet kostbaar en niet schadelijk voor de gezondheid van groote dieren te zijn.

De kennis dezer eigenschappen van het *carbolzuur* leidde mij als van zelve tot het besluit, dat daarmede het regte middel was gevonden tot genezing van de schurft en tot dooding van luizen, teeken en dergelijk ongedierte; en de uitkomst heeft dat vermoeden volkomen bevestigd. — De moeijelijkheid, dat het *carbolzuur* maar in kleine hoeveelheid in water oplosbaar is, werd spoedig overwonnen, door het zuur met eene gelijke hoeveelheid groene zeep te vermengen.

Te dien einde wordt de zeep op een zacht vuur gesmolten en vervolgens, al roerende, het *carbolzuur* daar ondergemengd. — Dit mengsel zal verder onder den naam van *carbolzure balsem* besproken worden.

Deze balsem vermengt zich in elke evenredigheid met water, en heeft door de zeep nog het voordeel verkregen, boven eene enkel waterige oplossing van het zuur, van zich beter met het huidsmeer te vereenigen en alzoo die-

per door te dringen. — Dat het bij de behandeling van schurft op dit doordringen, tot op en in de huid, vooral aankomt, zal na het zoo even aangehaalde omtrent het boren der mijten in de huid, niet nader behoeven te worden aange-toond.

De behandeling van schurftige schapen geschiedt op de volgende wijze:

Men vult een geschikt vat zóóver met water dat daarin een schaap nagenoeg kan worden onder gedompeld, en voegt dan daarbij zooveel carbolzure balsem, dat op drie gewone stal-emmers water ééne kruik of ned. kan balsem komt. Hierin worden de schapen nu beurte-lings, staande of op den rug liggende geplaatst en zorgvuldig met het badvocht op de huid ingewreven; evenwel moeten de oogen worden verschoond, omdat het vocht daarvoor te prik-kelend is. Bij het inwrijven is het zeer nut-tig, om de korsten, die hier en daar wor-den gevoeld, los te krabben, opdat ook daar-onder het vocht beter indringe. — Zoodra men overtuigd is, dat het vocht overal tot op de huid is doorgedrongen, is de kuur voor het oogenblik afgelopen. Zij moet echter noodza-kelijk na verloop van veertien dagen nog een-maal worden herhaald, wanneer men zeker kan zijn van de volkomene genezing.

Honden worden op dezelfde wijze behandeld, met dit onderscheid, dat daarbij maar één deel carbolzure balsem op vijftig deelen water wordt gebruikt.

Bij grootere huisdieren kan natuurlijk geene indompeling plaats hebben en is dit ook minder noodig, omdat men daarbij zeldzamer met schurft,

maar menigvuldiger met luisziekte heeft te kampen. In die gevallen is het voldoende, de plaatsen, waar het ongedierte huist, door middel van een borstel of met de bloote hand, met het mengsel als bij de schapen is opgegeven, te bevochtigen en in te wrijven.

Ik eindig met eenige opmerkingen van praktisch belang.

Het is mij meermalen voorgekomen, dat eigenaren van bijzonder sterk aan de schurftziekte lijdende schapen meenden, in evenredigheid met de uitbreiding der kwaal ook het middel te moeten versterken; welligt ook dachten zij daardoor eene tweede wassing te kunnen voorkomen. — Weinige woorden zullen voldoende zijn, om het verkeerde van beide meeningen te doen uitkomen. — Immers wij hebben zoo even gezien, dat de schurft in niets anders bestaat dan in de verwoestingen, door de schurftmijten in de huid te weeg gebragt. Met het vernietigen van die mijten is de ziekte opgeheven, onverschillig of zij over groote of kleine uitgebreidheid hare verwoestingen hebben aangerrigt. — En wat het tweede punt betreft: eene *tweede* wassing, veertien dagen na de eerste, mag nimmer worden nagelaten, omdat bij de eerste wel de mijten zullen worden gedood, maar hare *eijeren* veelal ongedeerd zullen blijven; vooreerst, dewijl deze in kanaaltjes onder de opperhuid zijn besloten, en ten andere, omdat zij, even als vogeleyen, door een dun schaalte tegen den invloed van het badvocht zijn beschermd.

Na tien tot veertien dagen zijn zij uitgebreed en de jonge mijten naar buiten gekomen. Wor-

den deze dan niet door een tweede bad gedood, of dit zoo lang uitgesteld totdat ook zij weer eitjes in de huid hebben gelegd, dan teelen zij weer voort en de ziekte ontwikkelt zich op nieuw.

Verder heeft de ondervinding geleerd, dat sommige schapen, maar vooral honden, door het bad eenigzins worden bedwelmd, wat kenbaar is aan den slingerenden gang. Men late zich evenwel daardoor niet afschrikken: want wanneer de baden niet sterker worden genomen dan hier vóór is opgegeven, zijn zij volstrekt onschadelijk en is de bedwelming spoedig voorbij, wanneer de dieren in de opene lucht worden gebracht.

Ook is het van belang in het oog te houden, dat *ruw* carbolzuur nog teeroliën bevat, waardoor de wol bruin wordt gekleurd, waarom *gezuiverd* carbolzuur zeer de voorkeur verdient.

Eindelijk zal het, na het gezegde, voor ieder begrijpelijk zijn, dat bij schapen de geheele *indompeling* verre is te verkiezen boven het zogenoemd *begieten*, en dat alléén wanneer de wol pas geschoren of nog kort is, met zekerheid op een goeden uitslag kan worden gerekend. Bij het begieten toch blijft de bovenwol ligt droog en de somwijlen daarin afgedwaalde mijten worden niet gedood, en bij langwollige schapen loopt men gevaar, dat het vocht door het vettige der wol worde tegengehouden en niet tot op de huid doordringe, waarvan eene onzekere genezing het noodzakelijke gevolg moet worden.

Wanneer de schapen in hokken verkeerén, dan spreekt het van zelf, dat ook deze moeten worden gezuiverd. Het strooisel moet worden

weggeruimd en de bodem zoowel als de wanden met het overblijfsel van het badvocht afgeschrobd.

Leeuwarden, 2 October 1869.

H. J. PRAKKE,
Provinciaal veearts van Friesland.

---

a 725.

an-
af-

1796335

